UNIVERSIDADE DE VIGO

Programa docente en créditos ECTS

CAMPUS :	OURENSE
DEPARTAMENTO :	HISTORIA, ARTE E XEOGRAFIA
CENTRO :	FACULTADE DE HISTORIA
TITULACIÓN :	LICENCIADO EN HISTORIA

CURSO :	2012-2013 (sen docencia)

PATRIMONIO ARQUEOLÓXICO

Código	102411822	**Tipo**	Optativa	**Curso**	4º-5º	**Cuadrimestre**	1º	**Creditos**	6

Créditos Teoría	0	**Créditos Prácticas**	0	**Grupos Teoría**	0	**Grupos Prácticas**	0

Nome profesor/a	**Créditos asignados (teoría)**	**Créditos asignados (prácticas)**
Fermín Pérez Losada	0	0

Profesor/a(s) coordinador	Aprobación Departamento	Aprobación Centro
	Data Consello: 11-07-12	Data Xunta: 11-7-12
Asdo.: Fermín Pérez Losada	Asdo.: Montserrat Iglesias Gómez	Asdo.: Mª del Carmen Fdez. Contreras

FICHA DE ASIGNATURAS DA TITULACIÓN DE HISTORIA DA UNIVERSIDADE DE VIGO PARA GUÍA DOCENTE **EXPERIENCIA PILOTO DE CRÉDITOS EUROPEOS.**
DATOS BÁSICOS DA ASIGNATURA
NOME: PATRIMONIO ARQUEOLÓXICO
CÓDIGO: 1024118220 — **CURSO ACADÉMICO**: 4º e 5º
TIPO (Troncal/Obrigatoria/Optativa/L.E.): Optativa — **DURACIÓN** (cuadrim./anual): cuadrimestral
Créditos totais: 6 — **Créditos teóricos**: 4,5 — **Créditos prácticos**: 1,5
Correspondencia en horas ECTS: 150
CICLO: 2º — **CURSO**: 5º — **CUADRIMESTRE**: 2º
DATOS BÁSICOS DO PROFESORADO
NOME (Profesor/a nº 1): Fermín Pérez Losada
ÁREA: Arqueoloxía
DEPARTAMENTO: Historia, Arte e Xeografía
DESPACHO: Pav 2, 1º piso, nº 29 — **E-MAIL**: fermin@uvigo.es — **TFNO.**: 988387268
TITORÍAS: **1º Cuadrimestre:** **2º Cuadrimestre**:
NOME (Profesor/a nº 2):
ÁREA:
DEPARTAMENTO:
DESPACHO: — **E-MAIL**: — **TFNO.**:
TITORÍAS: **1º Cuadrimestre:** **2º Cuadrimestre**:

DATOS ESPECÍFICOS DA ASIGNATURA

1. DESCRITOR:

Estudio do Patrimonio Arqueolóxico nos seus diversos aspectos, con especial atención a España e Galicia.

2. OBXECTIVOS:

2.1 XERAIS :

Coñecer o concepto, as bases xurídicas e administrativas, os condicionantes, os axentes e a problemática que definen e caracterizan ó Patrimonio Arqueolóxico.

Entender o seu valor como fonte de coñecemento científico e as posibilidades que implica como recurso cultural.

2.2 ESPECÍFICOS

A) Conceptuais

Identificar e comprender o Patrimonio Cultural, especialmente o arqueolóxico.

Analizar e interpretar este Patrimonio en tanto fonte de coñecemento histórico e, sobre todo, recurso identitario, educativo, lúdico e cultural.

Coñecer e analizar a situación actual da Arqueoloxía como actividade profesional.

B) Competencias e habilidades

Competencia para xenerar Patrimonio Cultural, coas funcións socioculturais oportunas, a partir dos restos arqueolóxicos mobles e inmobles.

Habilidade para musealizar e poñer en valor xacementos e pezas arqueolóxicas.

3. METODOLOXÍA DOCENTE:

MATERIA SEN DOCENCIA (consultar co profesor)

As **sesións teóricas** consisten en clases maxistrais, con exposición oral do tema por parte do profesor. Non obstante, sempre se utilizará abondoso material documental (Leis, Normativas, textos, etc.) e gráfico (musealizaciones de xacementos) como apoio á exposición. Este material gráfico e documental ficará de libre disposición para o alumnado en soporte informático na aula e na plataforma Tem@.

As **sesións prácticas** consistirán na realización dun pequeno traballo, individual ou en parella, sobre calquera punto ou aspecto contemplado no temario, especialmente aqueles que resulten mais novedosos ou polémicos. O traballo tamén poderá ser un ensaio práctico, esto é, un proxecto concreto de posta en valor dun xacemento ou conxunto de xacementos. Os traballos serán presentados e defendidos na aula, seguidos do conseguinte debate.

4. MÓDULOS E TEMARIO DESENVOLVIDO:

Tema 1: Introducción ó Patrimonio Arqueolóxico (PA)

Concepto, evolución e clasificación do Patrimonio Cultural. Especificidades e problemática do PA.

Tema 2: Valores, posesión e uso do PA.

Valores do PA (informativo/científico/histórico, asociativo/simbólico/comunicativo, estético/formal, económico). Criterios e mecanismos de evaluación. Posesión e uso do PA (propiedade pública/privada, identidade

étnica ou nacional, implicacións políticas e económicas).

Tema 3: Normativa, Lexislación e Administración

Lexislación e normativa a nivel mundial, estatal e autonómico. Organismos e Servicios Públicos de Arqueoloxía.

Tema 4: A profesión arqueolóxica

¿Quén é un arqueólogo/a?. Ámbitos de actuación (Administración Pública, Universidades/Museos, Profesionais Liberais). A arqueoloxía profesional e a súa problemática (oferta/demanda, estatuto profesional, organización do sector).

Tema 5: Xestión do PA: organización administrativa, protección, planificación e control.

Funcións e organización dos Servicios Públicos de Arqueoloxía. Figuras e mecanismos de protección do PA. Inventarios e catalogacións. Planificación e regulación das actividades arqueolóxicas.

Tema 6: Arqueoloxía Urbana

A arqueoloxía no Planeamento territorial e urbano. Bases normativas. Servicios Municipais de Arqueoloxía. Problemática e tendencias actuais da arqueoloxía urbana. Sistemas de financiación (pública e privada). Experiencias e exemplos de aplicación de programas de arqueoloxía urbana.

Tema 7: Conservación e Restauración

Teminoloxía e conceptos. Criterios e normas e a súa evolución no tempo. Os bens arqueolóxicos inmobles: diagnose (causas e axentes de alteración) e procedementos técnicos aplicables (conservación preventiva, conservación activa, restauración).

Tema 8: Xestión do PA: interpretación, difusión e posta en valor.

Sistemas, mecanismos e procedementos para a interpretación, presentación, comunicación e difusión do PA. Problemática e experiencias de restauracións integrais e/ou rehabilitacións. Equipamentos e criterios para a musealización de xacementos: sinalética informativa, didáctica e realidade virtual. Museos arqueolóxicos tradicionais e novas fórmulas museolóxicas: Centros de Interpretación, Aulas didácticas, Parques arqueolóxicos, Arqueódromos.

Tema 9: O PA como recurso cultural

A revalorización do PA e a súa conversión en recurso económico e cultural: educación, turismo, desenvolvemento sostible e dinamización local.

5. BIBLIOGRAFÍA:

5.1 XERAL

BALLART, J. (1997): *El patrimonio histórico y arqueológico: valor y uso,* Ariel, Barcelona.
HERNÁNDEZ HERNÁNDEZ, F. (2002): *El patrimonio cultural: la memoria recuperada,* Madrid.
PEREZ-JUEZ GIL, A. (2006): *Gestión del Patrimonio Arqueológico,* Barcelona, Ariel.
QUEROL, M.A.; MARTÍNEZ DÍAZ, B. (1996): *La gestión del patrimonio arqueológico en España*, Madrid.
RODRIGUEZ TEMIÑO, I. (2004): *Arqueología urbana en España*, Madrid.
SANTACANA MESTRE, J.; HERNÁNDEZ CARDONA, F.X. (2006): *Museología Crítica,* Gijón, Trea.
SANTACANA MESTRE, J.; SERRAT ANTOLÍ, N. (2005): *Museografía Didáctica*, Barcelona, Ariel.
TALLÓN NIETO, MªJ; RODRIGUEZ PUENTES, E; INFANTE ROURA, F; REY GARCÍA, J.M. (2004): *A Rede Galega do Patrimonio Arqueolóxico,* Santiago.

5.2 ESPECÍFICA

AA.VV. (1992): *Jornadas sobre la Situació Professional en l´Arqueologia,* Barcelona.
AA.VV. (1993): *Segones Jornades sobre la situació professional dels arqueolegs,* Barcelona.
AA.VV. (1993): *Seminario de Parques Arqueológicos*, Madrid.
AA.VV. (1994): *Conservación Arqueológica. Reflexión y debate sobre teoría y práctica,* Cuads. I.A.P.H. III, Sevilla.
AA.VV. (1997): *1º Colóquio de gestão do património arqueológico: perspectivas em diálogo,* Ceiphar, Tomar.
AA.VV. (1997): *Actas del Colóquio Internacional sobre conservación preventiva de bienes culturales,* Pontevedra.
AA.VV. (1997): *Difusión del Patrimonio Histórico,* Cuads. I.A.P.H. VII, Sevilla.
AA.VV. (1998): *Patrimonio, Museos y Turismo Cultural: claves para la gestión de un nuevo concepto de ocio,* Córdoba.
AA.VV. (2000): *Ciudad, arqueología y desarrollo. La musealización de los yacimientos arqueológicos Actas del I Congreso Internacional,* Alcalá de Henares.

PATRIMONIO ARQUEOLÓXICO

AA.VV. (2003): *II Congreso Internacional sobre musealización de yacimientos arqueológicos: nuevos conceptos y estrategias de gestión y comunicación,* Barcelona.

AA.VV. (2005): *III Congreso Internacional sobre Musealización de Yacimientos Arqueológicos. De la excavación al público: procesos de decisión y creación de nuevos recursos,*: Ayuntamiento de Zaragoza e Institución Fernando el Católico, Zaragoza.

AA.VV. (2007): *IV Congreso Internacional sobre Musealización de Xacementos Arqueolóxicos. Conservación e presentación de xacementos arqueolóxicos no medio rural. Impacto social no territorio,* Xunta de Galicia, Santiago de Compostela.

AA.VV. (1995): *Actas de la I Reunión Internacional sobre Patrimonio Arqueológico: modelos de gestión,* Valencia.

ALEGRE AVILA, J.M**.** (1994): *Evolución y régimen jurídico del Patrimonio Histórico,* Madrid.

ALONSO FERNÁNDEZ, L. (1999): *Introducción a la nueva museología.* Madrid.

ALONSO FERNÁNDEZ, L. (1999): *Museología y Museografía.* Serbal, Barcelona.

ALONSO IBÁÑEZ, M. R. (1991): *El patrimonio histórico. Destino público y valor cultural*, Madrid.

ALVAREZ, J.L. (1992): *Sociedad, Estado y Patrimonio cultural.* Madrid.

BALLART HERNÁNDEZ, J.; JUAN i TRESSERRAS, J. (2001): *Gestión del patrimonio cultural*, Barcelona.

BENITEZ DE LUGO Y GUILLEN, F**.** (1988): *El Patrimonio Cultural Español (aspectos jurídicos, administrativos y fiscales),* Granada.

CALVO, A. (1997): *Conservación y restauración. Materiales, técnicas y procedimientos,* Barcelona.

CAMARERO IZQUIERDO, C. (2004): *Marketing del patrimonio cultural*, Madrid.

CAMPILLO GARRIGÓS, R. (1998): *La gestión y el gestor del patrimonio cultural,* Murcia.

FERNÁNDEZ IBÁÑEZ, C; CASTRO PÉREZ, L; PÉREZ LOSADA, F (1993): *Arqueología y Conservación,* Xinzo de Limia.

GONZÁLEZ-VARAS IBÁÑEZ, I. (1999): *Conservación de bienes culturales: teoría, historia, principios y normas,* Madrid.

HARRISON, R. (1994): *Manual of Heritage management*, Oxford.

HERNÁNDEZ HERNÁNDEZ, F. (1994): *Manual de Museología,* Madríd.

HERNANDEZ HERNANDEZ, F. (1998): *El museo como espacio de comunicación,* Gijón.

HERRERO PRIETO, L.C. (2000): *Turismo cultural: el patrimonio histórico como fuente de riqueza,* Valladolid.

MINISTERIO DE CULTURA (1998): *España., Normativa sobre el patrimonio histórico-cultural*, Madrid.

MORALES MIRANDA, J. (1998): *Guía práctica para la interpretación del patrimonio: el arte de acercar el legado natural y cultural al público visitante,* Sevilla.

PALET i MARTÍNEZ, J.M. (2002): *Gestión del Patrimonio arqueológico,* Barcelona.

PATIN, V. (1997): *Tourisme et Patrimoine en France et en Europe,* París.

RODRÍGUEZ TEMIÑO, I. *et alii* (2002): *La protección del patrimonio arqueológico contra el expólio,* Sevilla.

XUNTA DE GALICIA (2002): *Normativa do Patrimonio Cultural de Galicia,* Santiago, 2ª ed.

6. CALENDARIO DE ORGANIZACIÓN DOCENTE SEMANAL (créditos ECTS)

ACTIVIDADES PRESENCIAIS (50 horas ECTS)										CONTIDOS
TIPO DE ACTIVIDADES	**TEÓRICAS**	**DIRIXIDAS**				**AVALIACIÓN CONTINUA**		**EXAME FINAL E CORRECCIÓN**	**REVISIÓN EXAME FINAL**	TEMARIO
Primeiro cuadrimestre	SESIÓNS TEÓRICAS	SESIÓNS PRÁCTICAS	SEMINARIOS (dirección de traballos)	VISITAS E OUTRAS ACTIVIDADES	TITORÍA COLECTIVA	BLOQUE TEMÁTICO	DATA	DATA	DATA	DESENVOL-VEMENTO

7.- VALORACIÓN DE CRÉDITOS ECTS.

Materia de 6 créditos ECTS = 150 horas de carga de traballo para o alumno/a
Total de horas presenciais: 50
-Teóricas: 35 (Clase maxistral)
-Dirixidas: 12 (Elaboración, presentación e defensa de traballos.)
-Avaliación: 3 (Exame 2 h; Corrección/revisión 1 h.)
Total de horas de traballo autónomo: 100

ACTIVIDADES	HORAS PRESENCIAIS	FACTOR[1]	HORAS DE TRABALLO AUTÓNOMO DO ALUMNO/A	TOTAL
Sesións teóricas				
Sesións prácticas				
Seminarios (dirección e exposición de traballos)				
Visitas e outras actividades				
Probas de avaliación continua				
Titorías				
Exame final				
Revisión de exames				
TOTAL				

[1] O factor fai referencia, nun cálculo aproximado e revisable no futuro, ás horas que o alumno/a necesita traballar para: preparar as sesións teóricas, as prácticas máis o esquema/resumo, os seminarios (recollida de material, elaboración e exposición dos traballos), as visitas ou outras actividades máis o resumo, as titorías, a avaliación continua e o exame final, de ser o caso.

8.- AVALIACIÓN

ASPECTO	CRITERIOS	INSTRUMENTO	PESO
Clases teóricas	• Asistencia • Grado de participación.	o Control de asistencia: ata 8 pts. o Avaliación cualitativa (observación e notas do profesor) do grado de participación nas clases teóricas: ata 2 pts.	10%
Traballos	• Selección e plantexamento do tema do traballo. Consulta de fontes de información (bibliografía, webs, etc.). Elaboración: capacidade crítica e de síntese. • Exposición e defensa: calidade da presentación (recursos didácticos, material gráfico ou documental de apoio, estudios de caso, etc.). Entrega ós compañeiros dun guión escrito da exposición (ca.2 ou 3 follas de extensión) • Entrega do traballo por escrito (mínimo 20 follas A4 de texto).	o Calidade da exposición, defensa e debate: ata 2,5 puntos. o Traballo escrito: ata 7,5 puntos.	40%
Proba de avaliación teórica	• Coñecemento e comprensión do temario exposto nas clases teóricas. • Capacidade de análise. Organización e coherencia da redacción escrita.	o Exame escrito: ata 10 pts. O exame consistirá en 5 preguntas breves, de resposta obxectiva, e unha pregunta-tema de desenvolvemento, a elexir entre dúas opcións.	50%

O exame escrito da proba de avaliación teórica é o mesmo que o da proba de avaliación final. Xa que logo, resulta obrigatorio para tódolos alumnos/as.

Para aprobar a asignatura (e poder facer media ponderada coas prácticas) é totalmente imprescindible obter unha nota igual ou superior ós 4 puntos no exame escrito. Tampouco poderán aprobar a asignatura aqueles alumnos/as que, tendo aprobado o exame, non teñan entregado e defendido traballos.

PATRIMONIO ARQUEOLÓXICO

Para aqueles alumnos/as que non queiran ou poidan asistir ás clases e/ou presentación de traballos se establecen as seguintes probas de avaliación final:

PROBAS DE AVALIACIÓN FINAL	CRITERIOS	PESO
• Exame escrito	o Coñecemento e comprensión do temario exposto nas clases teóricas. o Capacidade de análise. Organización e coherencia da redacción escrita.	**50%**
• Entrega dun traballo individual bibliográfico a realizar sobre calquera punto ou aspecto abranguido no temario oficial da asignatura. Extensión mínima de 20 follas A4 de texto, consulta e cita dun mínimo de tres obras específicas sobre o tema a tratar, inclusión a maiores de material gráfico se fose pertinente.	o Avaliación do traballo sustitutorio da elaboración, presentación e defensa do Taballo na aula: ata 7,5 puntos.	**40%**

- **Nesta modalidade non presencial, os traballos escritos terán limitada a súa calificación máxima a 7,5 puntos sobre 10. Se a esto engadimos que tampouco se puntúa polo concepto de asistencia (10%), implica como resultado que a nota final máxima que se pode obter sen asistir ás clases será de 8 puntos sobre 10.**